

TESTAMENTUL CORNELIEI MANIU

MARIN POP*

marinpop07@yahoo.com

CORNELIA MANIU TESTAMENT

ABSTRACT: Coposu Research Fund, which is the National Archives for the Study Council, has occasioned the discovery of original documents and disturbing at the same time. Reading through the thousands of notes at one point I found two testaments to Cornelia Maniu, aka „Sister Cecilia” which was not known until now that is. It is a testament written in a single copy, as emphasized by the author, dated September 6, 1923 and revised on May 7, 1930.

In a study of wills can say that Cornelia Maniu, aka Sister Cecilia has lived a life closer to holiness. Calling on them to a perfect spiritual life, as stated and Elena Aciu president of the Romanian Women Salaj, Cornelia Maniu seemed to be called by Providence to make the pilgrimage Czarina Hill, where he was always spiritual and physical wounds balm. Children and mothers from all county Salaj, went daily to them for help, advice, comfort and cures. In addition to wise advice, she gave her comfort with angelic goodness, take their promises well, promises of diligence, exhorting them to work, and with great art transmitted to love people and nation.

Due to the historical importance of the two wills, the contents which shows the sad truth, namely that all exposed, both people and objects are not, to render it entirely in the Annex. Based on the information we believe will have to reconstruct Țarinii Hill Mansion, located in the desolate and sad forgetfulness or even make our image of an idyllic era that was once the Badacin and beyond.

KEYWORDS: Cornelia Maniu, Maniu mansion from Badacin will, icons Summary

REZUMAT: Cercetarea Fondului Corneliu Coposu, care se află la Arhivele Consiliului Național pentru

Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), ne-a prilejuit descoperirea unor documente inedite și tulburătoare, în același timp. Răsfoind miile de note informative, la un moment dat am descoperit două testamente ale Corneliei Maniu, alias „Sora Cecilia”, despre care nu se știa până acum că există. Este vorba despre un testament scris, într-un singur exemplar, după cum subliniază autoarea, datat 6 septembrie 1923 și revizuit la data de 7 mai 1930.

În urma studiului efectuat asupra testamentului se poate afirma că Cornelia Maniu, alias sora Cecilia, a dus o viață apropiată de sfințenie. Referitor la chemarea ei spre o viață spirituală desăvârșită, după cum subliniază și Elena Aciu, președinta Reuniunii Femeilor Române Sălăjene, Cornelia Maniu părea a fi chemată de Providență să facă din Dealul Țarinei loc de pelerinaj, unde se afla totdeauna balsam pe rănilor sufletești și fizice. Copii și mame din toate părțile județului Sălaj, mergeau zilnic să-i ceară ajutor, sfaturi, mângăieri și leacuri. Pe lângă sfaturile înțelepte, ea le dădea mângăieri cu îngereasca-i bunătate, le lua promisiuni de bine, făgăduințe de hărnicie, îi îndemna la muncă, și cu deosebită artă le transmitea iubirea de oameni și de neam.

Datorită importanței istorice a celor două testamente, din cuprinsul cărora reiese tristul adevăr și anume că toate cele expuse, atât oameni cât și obiecte nu mai sunt, le redăm în întregime în anexă. Pe baza informațiilor din testament credem că s-ar putea reconstitui Conacul din Dealul Țarinii, aflat în paragină și tristă uitare sau măcar să ne facem o imagine asupra unei epoci idilice care a existat cândva la Bădăcin și nu numai.

CUVINTE CHEIE: Cornelia Maniu, Iuliu Maniu, Conacul de la Bădăcin, testament, icoane

* Muzeul Județean de Istorie și Artă-Zalău

Cercetarea Fondului Corneliu Coposu, care se află la Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), ne-a prilejuit descoperirea unor documente inedite și tulburătoare, în același timp. Este vorba nu numai de familia Coposu, ci și alte personalități care au avut de suferit din cauza prigoanei comuniste. Între aceste documente confiscate de către fosta Securitate, foarte multe se referă la Iuliu Maniu, mentorul politic al Seniorului Corneliu Coposu și la familia sa.

Răsfoind miile de note informative, la un moment dat am descoperit două testamente ale Corneliiei Maniu, alias „Sora Cecilia”, despre care nu se știa până acum că există. Este vorba despre un testament scris, într-un singur exemplar, după cum subliniază autoarea, datat 6 septembrie 1923 și revizuit la data de 7 mai 1930¹.

În primul rând, se pune întrebarea ce căutau aceste testamente în Fondul Corneliu Coposu. Explicația ar fi aceea că în anul 1939, după cum mărturisea Corneliu Coposu, Iuliu Maniu l-a însărcinat cu prelucrarea arhivei familiei Maniu, existentă la Conacul de la Bădăcin. Această arhivă a fost depusă la Mitropolia de la Blaj, tot de către Corneliu Coposu, după Dictatul de la Viena, la începutul lunii septembrie 1940². Din păcate, în timpul regimului comunist această valoroasă arhivă, la fel ca multe altele, a dispărut în vâltoarea vremii. Unele au fost arse, altele aruncate în râul Târnava, iar din alte documente de o valoare inestimabilă își confecționau țigăncile cornete de semințe³.

Totuși, se pare că Corneliu Coposu a păstrat anumite documente ale familiei Maniu, printre care și acest testament. Exemplarul descoperit la CNSAS este o copie dactilografiată de către Corneliu Coposu după manuscris, prin anii 70–80, se pare, deoarece are introdusă noua ortografie cu „i” din „î”, nu din „a”, pe care noi nu am mai păstrat-o în documentul de față. De asemenea, sunt câteva locuri în care, între paranteze, scrie „cuvânt indescifrabil”, ceea ce înseamnă că a fost copiat după manuscrisul original.

În al doilea rând, se pune întrebarea de ce își scria testamentul Cornelia Maniu, în puterea vârstei, la numai 47 de ani? Răspunsul îl găsim în preambulul testamentului: „În urma unor visuri cari îmi prezic o moarte apropiată, aflu de bine să-mi fac testamentul până sunt deplin sănătoasă ...”.

Revizuirea testamentului, la data de 7 mai 1930, vine iarăși în urma unui eveniment, de această dată trist pentru familia Maniu: trecerea la cele veșnice a „matroanei din Dealul Țarinei”, Clara Maniu, la 29 iulie 1929, când, subliniază autoarea, se schimbă situația ei materială, devenind proprietara Conacului și terenurilor deținute de familia Maniu. Așadar, crede că „e prudent” să-și întocmească testamentul în deplină sănătate trupească și mentală. Amintește, din nou, că i „s-a prevechit (prevestit – n.n.) prin diferite visuri, că acum nu peste mult, în tare scurtă vreme mi se sfârșesc zilele”.

Din fericire, previziunile sumbre ale Corneliiei Maniu nu s-au adeverit. Ea a fost ultima reprezentantă a familiei Maniu care a trecut la cele veșnice, în totală uitare și sărăcie, la nepoata sa, Cornelia Erdely, la Șimleu, pe data de 6 februarie 1956. Noul regim comunist i-a introdus cote agricole insuportabile pe proprietățile funciare ale familiei, pe care le-a moștenit ca ultim reprezentant, și a determinat-o să le doneze „cu mare bucurie”, statului comunist. De asemenea, după arestarea lui Iuliu Maniu, în 1947, casa a fost transformată pe rând în depozit de îngrășăminte chimice, în 1960 era sediu de „gospodărie mixtă”⁴, adică Gospodărie Agricolă Colectivă (GAC). În anul 1982 se înființează „Căminul pentru copii cu handicap sever”, unde sunt aduși copii din tot județul și nu numai. Aceștia au locuit chiar în casă până în 1994 când li s-au construit căsuțe speciale de către o Fundație din Germania.

Atât prin testamentul din 1923, cât și prin cel din 1930, Cornelia Maniu îi lasă toată averea sa mobilă și imobilă „mult iubitului” său frate Iuliu Maniu. Ea explică și rațiunile pentru care Iuliu Maniu era îndreptățit să-i moștenească averea: „Știu bine toți frații – spune ea – că tu ai fost acela, care după moartea

1. Arhivele Naționale pentru Studierea Arhivelor Securității (ANSAS), *Fond Informativ*, dos. I, 149087, vol 12, f. 269–277

2. Corneliu Coposu a mărturisit de mai multe ori acest episod, printre altele, în conferința „Actualitatea lui Simion Bărnuțiu”, prezentată pe data de 15 mai 1979 la Casa Oamenilor de Știință din București

3. Flavia Bălescu Coposu, născută în 1924. Interviu realizat în decembrie 2009

4. Romul Pop, *Altfel de memorii*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2011, p. 90

mult iubitului și neuitatului nostru tătică ai susținut singur moșia noastră scoțând-o în nenumărate rânduri de sub licitații, înzestrând-o cu ziduri noi, cu plantațiuni noi, vii, pomi, etc., plătind dările, plătind servitorime și muncitori”.

Din cuprinsul testamentului reiese în mod clar că sora Cecilia a dus o viață apropiată de sfințenie. Regăsim aici și motivul pentru care ea s-a călugărit, respectiv miracolele ce s-au petrecut în noaptea de 30 noiembrie 1922 cu iconița ei și cu cerceii de briliante în noaptea de 19 martie 1923, de care a fost „desbrăcată de puterile cerești”.

Ca urmare a acestor miracole, ea se decide să urmeze calea călugăriei, avându-l ca „patron ceresc” pe Sfântul Antoniu de Padua. De asemenea, continuă, cu o intensitate deosebită, operele de caritate. Iconița Sfântului Anton, „așezată pe o scânduriță, montată cu o stofă lila”, o folosea „de tovarăș de călătorie”.

Din imensa sa avere spirituală, care consta și în obiecte de cult, testează și Capelei liceului „Simion Bărnuțiu” din Șimleu, altarul din lemn sculptat, care a fost apoi împodobit cu ornamente delicate, desenate chiar de ea și executate de țărani din Bădăcin și Sici. Motivul principal al acestei donații, credem noi, a fost acela că liceul îl avea ca patron spiritual pe „Unchiul Mare” Simion Bărnuțiu, față de a cărei memorie întreaga familie Maniu avea o adevărată venerație. Portretul lui era așezat la loc de cinste în casa familiei Maniu.

Manifestările dedicate Zilei Unirii, în anul 1923, au început, în Șimleu, cu sfințirea și inaugurarea Capelei liceului *Simion Bărnuțiu*. Liturghia și sfințirea Capelei a fost săvârșită de către protopopul Alimpiu Coste, fiind ajutat de către protopopul Emil Ostatea și de către preoții: Ioan Oltean, Victor Bruchental, Simion Barbolovici, Valentin Sima, Romul Erdeli și Laurențiu Sima.

Altarul Capelei, admirat de către întreaga asistență, a fost lucrat „în tăcere timp de un an de zile” de către Cornelia Maniu și dăruit liceului⁵.

În prelegerea rostită cu această ocazie, Ioan Ossian, directorul liceului „Simion Bărnuțiu” a adus mulțumiri și recunoștință pentru prețioasa donație făcută de Cornelia Maniu: „Iubiți elevi, în 1 Dec., ziua aniversării zilei de neștearsă amintire a unirii pe veci a conștientului Ardeal cu scumpa noastră Românie, spiritul de jertfă și zelul neobosit al excelenței și în anele liceului nostru pe veci înregistratei fiice a Sălajului D-ra Cornelia Maniu, căreia (...) din locul acesta și din toate locurile unde mi-se va da prilej, le aduc și le voi aduce cele mai vii ale noastre mulțumiri și recunoștințe. – V-a înălțat, iubiți elevi acest altar și pe el pe Christos, acea putere vie și efectivă, care este însăși viața și adevărul. Și voi în zorii fiecărei zi, vă ve-ți prezenta în fața lui, vă ve-ți pleca frunțile până la treptele altarului, ca să vi-o ridicați de acolo pururea senină și strălucitoare”⁶.

În testament, Cornelia Maniu lăsa cu limbă de moarte ca altarul de la liceu „nu-i permis să se divizeze vreodată”, nici măcar în cazul în care liceul s-ar fi desființat și mutat în alt oraș. În acel caz extrem, altarul revenea în posesia eredelui general, adică lui Iuliu Maniu.

După depunerea primului testament la notarul din Șimleu, Cornelia Maniu este convinsă că în urma rugăciunilor sale înălțate Domnului, a „primit îndrumări intime spre executarea câtorva lucrări”, prin care să îndeplinească porunca iubirii de aproape: „Îndrumările cari ni-se fac nouă creștinelor în general sunt: iubirea aproapelui, exercitarea carității față de semenii noștri în toate năcazurile lor”, îndeosebi ajutorarea orfanilor. Astfel, pe data de 23 octombrie 1923, la Dealul Țarinei, în Bădăcin, Cornelia Maniu scria „Actul Fundațional de instituire al „Fondului Cornelia Maniu, pentru înființarea unui orfelinat de fete în Șimleu Silvaniei”. În același scop depunea la Banca „Silvania” din Șimleu suma de 1320 lei spre a servi ca sumă inițială.

Pe data de 1 decembrie 1923, cu ocazia ședinței Comitetului Reuniunii Femeilor Române Sălăjene, Elena Aciu, președinta asociației, face cunoscută intenția Clarei Maniu printr-o cuvântare „primită cu emoție până la lacrimi”. Subliniind că Cornelia Maniu era „o eroină scumpă vrednică să ne ridice cinstea,

5. *Gazeta de Duminecă*, nr. 41, 9 decembrie 1923, p. 3

6. *Anuarul Reuniunii Femeilor Române Sălăjene. 1925–1929*, Ed. Reuniunii, Șimleu, p. 44

fala Sălajului și să ne înspire nădejdi frumoase pentru viitor”, ea amintește de donația făcută liceului și de inițierea fondului orfanel, care era „o nouă dovadă de căldura imensă a unui suflet pătruns de cel mai sublim altruism”. Totodată, face un portret al Corneliei Maniu și subliniază că operele sale erau voia divinității: „Din fiecare cuvânt respiră (al Corneliei Maniu – n.n.) o dragoste umană fecundă, o dorință vie a binelui, condusă fiind de un singur imbold: de șoaptele inimei îngerești și de ferma convingere, că aceasta este voia Celui de Sus”.

Cornelia Maniu încredința Actul Fundațional, Reuniunii Femeilor Române Sălăjene și cerea ajutor și conlucrare. Reuniunea a decis în unanimitate primirea generosului act, hotărând, ca spre întreținerea fondului să facă un apel publicului din Sălaj⁷.

Prin testamentul revizuit în 1930 lăsa în grija fratelui său, Iuliu Maniu, o altă operă de caritate: Orfelinatul de fete din Șimleu, pe care l-a „contemplat” să fie sub conducerea călugărițelor franciscane greco-catolice. Își da seama că deși depusese toate eforturile, încă din 1923, fără ajutorul statului ducerea la îndeplinire a acestui nobil scop se făcea foarte greu. De aceea, îl ruga pe fratele ei, ajuns acum în înalta funcție de prim ministru al României, să intervină pentru ca Orfelinatul de fete să primească jumătate din imobilul expropriat de la Liceul Minorit din Șimleu.

Tot din testamentul revizuit în 1930 aflăm că dusesse la îndeplinire visul său de a construi o Capelă la Dealul Țarinei, căreia îi spunea „Mica mea Mănăstire”. Descrîe, cu lux de amănunte obiectele de cult care se găseau în Capelă și îl ruga pe fratele său să aibă grijă de sfântul lăcaș de rugăciune. Capela trebuia să rămână așa cum a proiectat-o ea și nimeni nu avea voie să ridice de acolo vreo iconiță sau statuie, fiindcă astfel ar „comite un sacrilegiu”, pentru că „despoaie pe Maica Sfântă de îmbrăcăminte cu care am ornat-o, am ornat-o eu după ce mi-a cerut asta”, adică după ce i-a apărut în vis și a îndemnat-o să-i urmeze prin calea călugăriei și „i-a plăcut Maicii Sfinte să onoreze Dealul-țarinei, casa noastră, familia noastră cu miracolele săvârșite cu mine și prin mine”. Așadar, se cuvenea să i se aducă mulțumire „din tot sufletul”.

Semnele care îi apar în vis în nopțile de 30 noiembrie 1922 și de 18/19 martie 1923 au îndemnat-o spre călugărie. Însă, „Voturile solemne” (jurămintele de ascultare, sărăcie și castitate – n.n.) le-a depus abia pe data de 19 aprilie 1936, la Dealul Țarinei, în prezența episcopului Diecezei de Oradea, Valeriu Traian Frentiu. Sora Cecilia a avut permisiunea din partea episcopului să locuiască la Dealul Țarinei, cu excepția perioadei de „Exerciții spirituale”, pe care așa cum o cereau regulile ordinului călugăresc era obligată să le facă într-o mănăstire franciscană⁸.

La Capela din Dealul Țarinei oficia, printre alții, protopopul Valentin Coposu, în dese vizite pe care le făcea cu familia la Bădăcin. Era o bucurie imensă pentru copiii familiei Coposu să participe la aceste vizite de la „Bădă”, în special în după-amiezile de Duminică sau Sărbători. Nu exista pentru ei pedeapsă mai mare decât aceea de a fi lăsați la Bobota, în timp ce restul familiei se deplasa la Bădăcin. În timp ce ceilalți copii se jucau, Corneliu Coposu primea diferite misiuni de la Iuliu Maniu, printre acestea fiind aranjatul bibliotecii⁹.

Cărțile de rugăciuni, la care ținea foarte mult, le testa suroii sale Elena, înafară de „cea mai mult cetită” de ea, „Acatistierul”, din care se rugase pentru sănătatea fratelui său, Iuliu, „în calea spinoasă a vieții” lui zbucimate „de salvator și îndrumător al neamului și Patriei”. Această carte de rugăciuni o testa fratelui său.

7. *Ibidem*, p. 32–41; Iată și o parte din donatori (persoane fizice, parohii și alte instituții): Fondatoarea Cornelia Maniu 6 000 lei (pe lângă fondul inițial; văd. Clara Dr. Maniu 2 500 lei; văd. Elena Pop n. Maniu (Blaj) 2 500 lei; Livia Dr. Romul Boilă n. Pop (Cluj) 1 600 lei; Dr. Romul Boilă (Cluj) 5 000 lei; Clara Dr. Zaharia Boilă n. Pop Cluj 1 600 lei; Banca Sylvania Șimleu 1 000 lei; Alexandru și Elena Dr. Aciu (Șimleu) 1000, vicarul Emil Bran 1 000 lei; Elena Pop Hossu Longin (Băsești) 500 lei; Preoții: Dr. Ioan Ossian, Valentin Coposu, Teofil Bălibanu, Traian Trușă, Aurel Ghilea, Petru Cupcea, Antoniu Bălibanu; parohiile: Șimleu-Silvaniei, Tășnad, Bobota, Jibou, Plopiș, Iaz, Drighiu, Valcău de Jos etc. Corpul profesoral al școlii normale de fete „Domnița Ileana”, prin directoarea Adela dr. Meseșianu, dona suma de 10.000 de lei, la data de 15 martie 1929

8. Cristian Borz, *Monografia satului Bădăcin și a familiei Maniu*, Zalău, Ed. „Caiete Silvane”, 2012, p. 223–224

9. Flavia și Rodica Coposu, interviu realizat în decembrie 2009

În testamentul său, Cornelia Maniu nu uita și de rânduilele lumești. Îi plăcea foarte mult muzica și cânta încă de mică la pian. Pianul cel nou îl testa nepoatei sale Clara Pop, măritată Boilă, însă notele muzicale rămăneau tot eredului general, Iuliu Maniu. Totodată, cerea ca pianul cel vechi să fie reparat, fiindcă nu concepea ca Dealul Țarinei să rămână „fără pian, fără muncă și cânt peste vară”. Notele muzicale le lăsa tot fratelui Iuliu.

Tuturor le testa cu mândrie vestitele ei ștergere confecționate în special după „Albumul de țesături și broderii naționale” pe care îl primise cadou de la Clara Maniu. Matroana din Dealul Țarinei, Clara Maniu, era recunoscută pentru inițiativele ei de a păstra portul popular românesc, alături de celelalte reprezentante ale Reuniunii Femeilor Române Sălăjene, asociație culturală pe care a condus-o nu mai puțin de 16 ani (de la înființare în 1881 și până în anul 1897). Ca mărturie stă și scrisoarea de felicitare pe care „bardul de la Mircești” o adresează vrednicelor femei sălăjene¹⁰.

Cornelia Maniu le lăsa nepoților și strănepoților, cu limbă de moarte, să aibă grijă de vestitele vii din Dealul Țarinei, pe care și ea le primise în grijă, la rândul ei, de la mama ei, Clara Maniu. Totodată, le dădea instrucțiuni asupra modului cum trebuia lucrată via, pe care fratele său, alături de vestitele mere, le făcuse cunoscute în întreaga țară, în special în rândul politicienilor de la București.

În concluzie, se poate afirma că Cornelia Maniu, alias sora Cecilia, a dus o viață apropiată de sfințenie, după cum se poate observa și din cuprinsul celor două testamente. Referitor la chemarea ei spre o viață spirituală desăvârșită, după cum subliniază și Elena Aciu, președinta Reuniunii Femeilor Române Sălăjene, Cornelia Maniu părea a fi „chemată de Providență să facă din Dealul Țarinei loc de pelerinaj, unde se află totdeauna balsam pe rane sufletești și fizice. Copii și mame din toate părțile județului Sălaj, vin zilnic să-i ceară ajutor, sfaturi, mângăieri și leacuri”. Pe lângă „sfaturi înțelepte”, ea le dădea „mângăieri cu îngereasca-i bunătate”, le lua „promisiuni de bine, făgăduințe de hărnicie”, îi îndemna „la muncă, bunăînțelegere și cu deosebită artă” le transmitea „iubirea de oameni și de neam”¹¹.

Datorită importanței istorice a celor două testamente, din cuprinsul cărora reiese tristul adevăr și anume că toate cele expuse, atât oameni cât și obiecte nu mai sunt, le redăm în întregime în anexă. Pe baza informațiilor din testament credem că s-ar putea reconstitui Conacul din Dealul Țarinei, aflat în paragină și tristă uitare sau măcar să ne facem o imagine asupra unei epoci idilice care a existat cândva la Bădăcin și nu numai.

*Gyulucă drag și scump,
Iubitul meu frate Iuliu,*

În urma unor visuri cari îmi prezic o moarte apropiată, aflu de bine să-mi fac testamentul până sunt deplin sănătoasă, și în urmare liniștită, neinfluențată de nimeni pot să dispun peste averea mea mobilă și imobilă, pentru evitarea oricărei neînțelegeri între erezii mei.

1. Întreaga avere a mea imobilă, ce constă din acele părți din moșia noastră din Bădăcini cari sunt transcrise pe numele meu – ți-o testez ție Gyulucă scump, doresc și vreau să fie a ta, a fratelui meu Dr. Iuliu Maniu, fost președinte al „Consiliului Dirigent”, de prezent deputat, șef al Partidului Național român”. Dispunând astfel, îmi împlinesc o sfântă datorie. Știu bine toți frații, că tu ai fost acela, care după moartea mult iubitului și neuitatului nostru tată ai susținut singur moșia noastră scoțând-o în nenumărate rânduri de sub licitații, înzestrând-o cu ziduri noi, cu plantațiuni noi, vii, pomi, etc, plătind dările, plătind servitorime și muncitori.

2. Cu un cuvânt al tău merit fiind că am rămas și după moartea tatei în posesiunea averi noastre strămoșești și în urmare fiind tu – după dreptate – adevăratul proprietar, cuvinese ca după moartea mea să poți transcrie fără nici o piedică pe numele tău tot ce stă ori întăbulat pe numele meu în foile funduare.

10. Vezi, Augustin Vicaș, *XXV ani din viața Reuniunii Femeilor Române Sălăjene. 1881–1906*, Șimleu, 1906, p. 16–18

11. *Anuarul Reuniunii Femeilor Române Sălăjene. 1925–1929*, Ed. Reuniunii, Șimleu, p. 35–36

Avea mea mobilă constă din următoarele:

a) Cele trei iconostase din odaia mea și anume cel de la căpătâiul patului meu ridicat întru mărirea Domnului nostru Isus Cristos, și care constă din 19 iconițe și un baldachin; cel deasupra mesei mele (a tatei) de scris, ridicat în onoarea Maicei Preacurate și care asemenea constă din 19 iconițe; al treilea ridicat în onoarea marelui meu patron ceresc Sfântul Antoniu de Padua și constă din trei iconițe, le ții tu, Gyulucă dragă, toate.

b) Icoana mare a Maicei Sfinte „Madona della sedia” de Rafael și restignirea ce stă sub această icoană deasupra patului meu. Aceste două obiecte le-am dăruit deja pentru altarul capelei liceului „Simion Bărnuțiu” din Șimleu.

c) Patul de aramă, care l-ai fost dăruit tu Măicuței, iar Mama mi l-a făcut mie cadou. Masa de scris a tatei, care eu am scos-o dela ruinare completă și ca urmare Mama a zis să fie a mea și care acum formează și servește de genunchier înaintea iconostasului Măicuței Sfinte, astfel fiind aceasta masă o parte întregitoare a Iconostasului meu scump, acea e nedespărțibilă de Iconostas. Cele două dulapuri de nuc, poleite, cari sunt așezate în odaia mea și cari mi le-a făcut Mama cadou, și în fine întreaga mobilă ce se va găsi în odăița mea în ziua morții mele.

d) Rosarul Maicei Preacurate și rosarul lui Sfântul Antoniu de Padua, icoana Maicei Preacurate care am rupt-o de pe carte unde e descrisă originea și istoria icoanei făcătoare de minuni dela Nicula și care o voi monta în zilele aceste, ca să pot avea una și cu mine când plec undeva dela Dealul Țarinei, deoarece bine știu, că iconița mea veche dela Nicula, făcătoare de minuni, așezată fiind într-o ramă închisă în fruntea Iconostasului Ei – nu o mai pot scoate de acolo și purta cu mine încoace–încolo cum făceam înainte de ce am așezat-o așa cum stă azi. Iconița lui Sfântul Antoniu, așezată pe o scânduriță, montată cu o stofă lila, care asemenea o folosesc de scump tovarăș de călătorie, nevrând să ridic să las gol de vre-o altă icoană de pe iconostasul marelui Sfânt. Bustul lui Sfântul Antoniu aflător în locuința noastră din Șimleu. Cărțile mele de rugăciuni: „Acatistierul” în legătură de lux, o altă carte nemțească, primită dela Mama, asemenea în legătură de lux cu cruce de argint pe ea. Cărticica lui Sfântul Antoniu și o altă carte de rugăciuni ungurească „Lelki-Mama” de care m-am folosit în copilăria mea pe când eram școlăriță.

e) Cele două pianе: cel nou, negru, fabricațiune „Frații Stingl, Wien”!, și cel vechiu ruinat de prezent înmagazinat în grânar.

f) Portretul unchiului nostru mare, a lui Simion Bărnuțiu care l-am primit cadou de la fratele nostru Cassiu, și care e așezat în locuința noastră din Șimleu. Icoana „Cina de pe urmă” erezită (moștenită –n.n.) dela scumpa noastră Sabincuș, și care e asemenea în odăile din Șimleu. Apoi o pereche de gobeline țesute, așezate în cadru de plushe bordeaux cari mi-le-ai făcut cadou tu, Gyulucă drag, și o icoană „Candidele” cari ni le-a făcut cadou Sabine și mie Cassiu, acestea asemenea se găsesc în Șimleu. „Deșteaptă-te Române” icoana lui Andrei Mureșan din Șimleu, asemenea primită dela Cassiu și în sfârșit toate ilustratele lui Cassiu cari le-a primit și încadrat el pe când a fost a doua oară închis la Vaș și cari „iconițe” la reîntoarcerea lui de acolo mi-le-a făcut cadou mie cu dorința ca să le păstrez bine. Precum vedeți eu le-am îngrijit și păstrat așa cum nu se poate mai bine. A mea e și icoana „Cele trei parce”.

g) Toate albiturile de masă și de pat, de bucătărie și economie prevăzute cu monogramul C.M. Asemenea cele de corp și ștergări în număr mare. Apoi broderii, croșetării, tot soiul de lucruri de mână ce se găsesc la noi în casă, ștergări, țesături, frumoase pentru decor cu cari de prezent sunt înpodobite verandurile noastre în număr de 17, două fețe de masă alese și una cusută, tot pentru decor de verandă, catrințe pentru decor în odăi, perini de canapea, etc., etc. pe cari toate nu le pot înșira aici, nu am timp să fac chiar acum inventar, dar care inventar se va găsi alăturat „Memoriile mele” în masa mea (a tatei „genuncher”) de scris. Apoi albituri de corp de ale mele și toalete și (urmează cuvânt indescifrabil).

h) Giuvaere: ceasul de aur cu email primit cadou dela Măicuța, ceasul de aur prevăzut cu monogramul meu și catenă frumoasă lungă de aur primită cadou dela tine, un alt loc mic ceas-brățară de argint primit cadou dela Cassiu, inelul cu briliant mare și zece diamante mici, primit dela părinții noștri la o zi a mea a naștere, o brățară de aur cadou dela Mama, o pereche de cercei cu mărgăritare, un inel-șarpe de aur erezit dela Sabina, un mic ținător de „subac” al mamei mi s-a dat mie pentru ca să țin ace și alte mărunțișuri în el, fiind de argint e foarte

drăguț, un taler mare de aur și un alt ban mare de aur primite dela Mama, o bucată de aur curat din care pot să lucreze ori ce giuvaer, tot dela Mama.

Am mai avut o frântură de brățară de argint, care am purtat-o în copilăria mea, o catenă scurtă de aur cu o cruciuliță de aur pe ea și un amulethe „Madona della sedia” tot în aur cu monogramul meu pe dos, o frântură de inel de aur cu ancoră și inimuță atârnat de el, două brățare mici de aur, unul împletit lat cu un globușor mare, brățar atârnat, celălalt format din o catenă subțire, și un lung șir de mărgele imitațiune, cu cari am împodobit iconița mea dela Nicula imediat după ce mi-sa arătat de făcătoare de minuni, pe urmă o pereche de cercei de aur cu pietre de granat erzite dela Sabincuș, inelul de aur cu un smarald și șase briliante mici, și în fine cerceii mei frumoși de briliante cari i-am primit cadou dela Cassiu, și de cari am fost desbrăcată de puterile cerești peste noaptea din 18 spre 19 Martie anul curent și cu cari aceste toate mi-am împodobit iconița mea dela Nicula care stă în fruntea „Iconostasului Maicei Preacurate” închis sub sticlă, cum zic aceste giuvaere nu mai pot forma obiecte separate în lăsamântul meu, deoarece acele aparțin pentru vecie acelei scumpe mici iconițe a mele, ca dovadă și mărturie a miracolelor ce s-au întâmplat cu iconița în 30 Nov. 1922 și cu cerceii de briliante la datul amintit mai sus, în noaptea spre 19 Martie 1923.

i) Argintării: 6 lingurițe de argint pentru cafea cu lapte și 6 lingurițe de argint oxidat și întraurite pentru cafea neagră. Apoi vase de flori și obiectele de pe etajer cari Mamiciuța mi-le-a făcut de mult cadou și în parte le-am cumpărat noi Sabincuș și eu din banii noștri de buzunar. Pentru mine mai mare importanță are blidul cel cu două crengi, albastru, în mijloc cu mănunchiu întraurit, din acestea am sfințit în seara de Crăciun iconița mea dela Nicula cu întreg altarul și întreaga „bisericiuță-mea” așezată fiind pe pian și tot în blidul acesta a stat apa sfințită din care s-a făcut sfeștania celor trei „Iconostase de odaie” ale mele, în ziua de Sfântă Mărie, 28 august 1923. Mai am o mulțime de obiecte: blide de toartă, vase de maiolica, etc., cari se vor vedea în inventar, aici ar fi prea lung să înșir.

j) Biblioteca mea, cărțile mele dragi, notele mele scumpe, izvor nesecat de distracție și bucurie în singurătatea dela Dealul – țarinei și cari cărțile le am mare parte dela Cassiu și se găsesc în odaia mea pe etajerul de cărți, în masa de scris din odaia mea și cea mică tot a mea din salon, pe și între cărțile așezate pe dulapurile din salon și aici în Șimleu. Notele toate mai sunt așezate lângă pian pe etajerul de note și pe un scăunel fără spate. Albumul de țesături și broderii naționale, primite cadou dela Mama.

Aceste sunt obiectele cari îmi aparțin exclusiv mie, peste cari dispun după cum urmează:

Câtă vreme bunul Dumnezeu ține în viață pe scumpa buna și multiubita noastră Măicuță, toate aceste obiecte rămân în folosința și la dispoziția dneaei, să rămână toate pela locul lor de acum, ca Mama să aibă impresia că m-am dus numai pe o zi două de acasă. Iar dupăce și scumpa noastră s-o fi depărtat dintre voi, se pot începe schimbările.

Poate încă dela început trebuia să te rog să-mi împlinești dorința de a fi executorul meu. Te rog, Gyulucă scump cu toată ardoarea, să faci tot după cum vreau și anume: Îți dau în grija cea mai mare cele trei „Iconostase” ale mele, ca nimeni să nu le despărtească una de alta căci aceste toate trei formează un întreg și iconițele depe fiecare nu cumva cineva să le înstrăineze fiindcă acelea numai așa au înțeles, „Iconostasul lui Isus meu dulce” cu 19 adecă Nouesprezece iconițe, „Iconostasul Maicei Preacurate” în frunte cu iconița făcătoare de minuni încunjurată de giuvaerele sus amintite și de celelalte 19 iconițe, cu totul și aceasta constătoare din 19 adevărate Nouesprezece icoane mici și „Iconostasul lui Sfântul Antoniu de Padua” împodobit cu trei icoane de-ale marelui Sfânt. Aceste iconostase să fie în locul unde le-am așezat eu i-a lui „Isus” deasupra patului meu, a „Maicei Sfinte” cu masa de scris pe celălalt perete de lângă ușa din verandă, iar a lui „Sfântul Antoniu” lângă horn și între ușa de către pânzer. Aceste să stea în odăița aceasta până vei putea ridica o capelă la Dealul-țarinei, și atunci să fie așezate acolo, dar așa, ca să nu poată ridica nimeni din iconițele acelea sau giuvaerele ce sunt în jurul iconiței mele scumpe. Așa dară mă înțelege Gyulucă scump, că aceste trei iconostase trebuie să stea la un loc, și după puțină cât mai iute în vre-o capelă sau biserică dela Dealul-țarinei, de-mpreună se înțelege cu masa de scris care în capelă va servi nu numai de genuncher ci și pentru a se păstra în ea haine și obiecte bisericești.

Rosarul Maicei Precurate și rosarul lui Sfântul Antoniu să mi-le așezați în mână la moartea mea, asemenea crucea de argint și catena de argint cari le port zilnic la gât și pe piept și de cari încă nu am făcut amintire – aceste le am: crucea dela Elenuța, catena dela Cassiu – asemenea să mă îmbrăcați cu ea în moartea mea, cu aceste vreau să fiu așezată la odihna vecinică.

Icoana Maicei Precurate care e tipărită pe o hârtie simplă cam roza, în cadru sculptat cu o mică stativă întraurite, apoi iconița lui Sfântul Antoniu montată pe o scânduriță încadrată cu stofă lila, apoi bustul lui Sfântul Antoniu ți-le las ție Gyulucă scump. Ține-le tot cam aproape de tine, cum am făcut și eu. Bustul îl așează undeva ca să steie stabil cum am făcut și eu.

Cărțile mele de rugăciuni le las surorii noastre Elenuța acele totdeauna trebuie să fie la un loc, într-o mână, după cum nici „Iconostasele” nu se pot despărți una de alta, tot așa nici cărțile de rugăciuni.

Pianul meu cel nou, fabricațiune „Frații Stinyl Wien” îl las nepoatei mele Clarița Dr. Z. Boilă n. Pop voi știți cu toții, cât de scump mi-a fost mie pianul acesta, țineam la el ca la o scumpă ființă viețuitoare atât de mult îmi plăcea muzica, de aceea o rog pe Clarița să-l păstreze cu grije și să nu uite, că în decurs de șase luni pe acest pian îmi așezam eu iconițele mele sfinte în așa fel, ca împodobit cu luminițe și flori era pianul ca și o bisericuță mică strălucitoare.

Pianul cel vechiu ar fi bine reparat și așezat în cuibușorul nostru familiar, să servească de bucurie și veselie la toți acei cari veți petrece în acest mic paradis pământesc.

Portretul unchiului mare îmi este tot atât de prețios și scump ca și pianul. Ți-l las ție Gyulucă scump știind prea bine că nimeni nu l-ar putea păstra cu mai mare respect și dragoste decât tine. Asemenea ale tale să fie și celelalte icoane și mobila de care am amintit mai sus, deoarece ar fi triat și pentru tine și pentru ai noștri cari veți veni în casele tale din Șimleu și Bădăcini să vedeți odăile și păreții despărțiți de mobila și decorurile cu cari ne-am obișnuit din copilăria noastră. Și după cum am mai amintit, și aceste lucruri toate numai prin bine le-am putut păstra.

Albiturile mele de corp cele de purtat și îmbrăcăminte deasupra toată, o las surorii noastre scumpe Elenuța, iar albiturile de corp cele fine: de in, mătăasă, batist sau chiffon subțire cu broderii le testez finuțelor noastre, nepoatelor noastre dulci Livița, Ileana și Cornelia Boilă. Toate trei egal să se împărțească din fiecare, și spre ajungerea acestui scop, la împărțire se va trage la sorți, fiind Tu dragă prezidentul juriului și atunci desigur nu se va face vre-o parțialitate, pentru că e lucru știut, că părinții au în cele mai multe familii o mare slăbiciune față de copii cei mai dintâi, ar jertfi tot pentru capriciul lor și asta pentru mine e o privilegiu foarte dureroasă, nu aș vrea să se ivească la împărțirea suvenirilor dela mine.

Celelalte albituri – de masă, de pat și economie ți-le las Ție, scump Gyuluca, însă cu o mică restricțiune: că anume nimănui din ele să nu faci cadou, afară dacă ai plăcere să dai finuțelor noastre când acele s-ar mărita, a doua e aceea, că după înmormântarea mea, atunci îndată să dai de suvenir finilor noștri câte o batistă brodată de a mea. Acești fini sunt următorii: Cei cinci copii: Romița, Livița, Ileana, Lia și Iuliță Boilă, Ana Livia Mehelean, Miți Muntiu și Mișica Hațiegan. Ștergările acelea le vei ști, sunt așa numitele „dela Halmagiu”, Livia și Clarița le cunosc, lor le-am dat câte șase tot așa dintre a scumpei noastre Sabinuș. Doresc să-i dai lui Cassiu 6 – adică șase ștergări dintre acelea ce sunt țesute de Socaciul și se găsesc 12 bucăți. Dacă atunci din acelea nu s-ar mai găsi așa multe, atunci acelea i-le dau de suvenir care sunt cu pânză netedă, la capete cu ciucuri și cusătură, resp. Ciur și vergi – șase la număr prevăzute cu monogramul meu în cruci cusut. Pentru Nelica Erdelyi las de suvenir – dar numai în cazul când s-ar căsători – Una duzină de șerviete mari de brodaciu țesute, de cari eu am 24 bucăți, și 6 ștergări țesute de Socaciul, aceste obiecte i-le predă în ziua cununiei sale. Dacă nu se mărită, atunci și aceste – natural – îți aparțin Ție, scump frățuic. Veți zice poate, că oare de ce nu le-am împărțit egal între voi trei frați ai mei? De ce? Pentru că eu toate aceste prețioase lucruri le-am pregătit cu multă grije, multă oboseală și multe jertfe, și nu aș vrea să ajungă între așa mâini cari nu ar îngriji de ele bine și cu dragoste, și unde nu ar avea un înțeles deosebit pentru care le dau. Cassiu, dragul nostru, e încunjunat – durere – tot de așa fințe cari îl despoaie de toată averea lui, și el – iarăși durere – se lasă a fi despoiat, așa încât orice lucruri frumoase și de mare lipsă pentru el, în scurtă vreme nu le-ar mai avea. Doar în nenumărate rânduri le-am prevezut cu albituri de pat, ba aranjament de pat,

și alte albituri și iată nu-i în ordine cu ele având el o plată atât de frumoasă și neavând el de-a îngriji decât singur de sine. Evident doar că e sistematic despoiat de „îngrijitoarele” lui și-a treia oară durere – el se lasă a fi escrochiât, deci n-are nici un înțeles să expun furăturilor fructul oboselilor mele. Elenuței scumpe și nepoatei mele mult iubite nu testez dintre albituri, fiindcă lor le-am ajutat cu nespun drag și cu bun rezultat la compunerea trouse-ului lor, și dacă Dumnezeu bunul vrea să am zile, atunci tot așa voi face și când se vor mărita scumpele noastre strănepoate, însă tu, Iuliu drag, dacă ți-le las și te rog să le primești și să-le folosești, poți fi liniștit că ești singurul competent. Ai lipsă de o casă bine și frumos arangeată, și nu ai, afară de Mămicuța noastră de etate și de mine cine să se îngrijească de asta, fiind scumpa noastră Elenuța bolnăvicioasă, iar nepoatele noastre iubite ocupate fiecare cu familia ei proprie. Și mai departe și din acel motiv deja repetat, că toate aceste lucruri eu nu le puteam face și păstra dacă tu îngerul nostru păzitor, nu îngrijai afacerile noastre.

Dintre cele trei ceasuri ale mele cel mic de argint cu brățară î-l las strănepoatei noastre „Fety” Clarița Boilă. Cel antic emailat care-l am dela Mămicuța doresc să fie a Ilenei Boilă, iar cel de aur fără ornamente colorate, care e cu monogramul meu și e dela tine – îl las asemenea fetei lui Romul și Livia – Cornelia Boilă.

Peste restul giuvaerelor mele nu dispun acum. Am de gând să le prefac într-o cruce frumoasă și într-un inel, cari de-acum înainte ar fi singurele podoabe ce le-aș purta. Această cruce cu catena cea lungă de aur ce am dela tine – și acel inel asemenea ți-le las ție dragă, tu vei ști cum să grijești, cei de făcut cu ele, iar dacă vor mai rămâne juvaere de-ale mele, acele să le împărțiți egal între Livița Boilă, finuța și strănepoata noastră și Nelica Erdelyi verișoara noastră.

Cărțile și notele mele toate asemenea ți-le la ție, deoarece doresc, ca la Dealul-țarinei întotdeauna să stea la dispoziția voastră a tuturor tot ce recreiază și îmbucură sufletul.

Așa cuget, că prin aceste am spus tot ce am avut de gând. De cumva ceva aș fi uitat să amintesc, să dispun ce doar îmi aparține, numindu-te pe tine, fratele meu Iuliu Maniu, deputat, fost prezident al Consiliului Dirigent, de prezent șef al partidului național – erede general, toată chestia e aranjată.

Te rog încă odată, scump și drag Gyulucă, că aceste dorinți ale mele, ce le-am înșirat aici pe aceste douespreeze și jumătate de pagini de hârtie regulată de scris, să mi-le împliniți întocmai.

Acest testament l-am scris numai în acest singur exemplar ce am de cuget să-l depun la notarul public. Impar nu este, l-am scris așa de-a dreptul, cum îl vez. Am așa mult de lucru, nu ajung să-l decopiez. Am început a scrie un testament în 27 Martie 1923 a cărui introducere ți-l-am arătat pe la Paști, îți aduci aminte, încă tot nu l-am terminat. Îl voi termina și acela tot în acest înțeles, și îl vei găsi în masa mea – a tatei – de scris în cutia japoneză. Tot acolo vei găsi adevărul, că acest testament zace în siguranță, depus la notarul public. Aceasta natural o voi aranja eu cu bine acum decurând, la proxima revedere.

Așa. Acum sunt gata. Mulțumesc bunului Dumnezeu că mi-a ajutat să-mi împlinesc și dorința aceasta. De acum pot să-mi urmez liniștită calea pe acest pământ, până la momentul – cum imi prezic visurile – apropiat, când atotputernicului îi va plăcea să ne despartă de voi, scumpii, dulcii și mult iubiții mei Mamă, Frați și toți ai mei. Șimleu Silvaniei, 6 septembrie 1923.

Cornelia Maniu

Noi, subsemnații Dr. Coriolan Meseșian șef judecător în rang de președinte de tribunal și Dr. Alexandru Incze avocat, martori testamentari, domiciliați în Șimleu Silvaniei, cari cunoaștem personal pe Domnișoara Cornelia Maniu domiciliată în Bădăcini, certificăm, că Domnișoara Cornelia Maniu în prezența noastră continuă, comună și neîntreruptă a declarat, că testamentul prezent cuprinde în sine testamentul său și totodată a declarat, că testamentul prezent în întregime a fost scris și subscris de Dânsa pe 13 pagini.

Dat în Șimleul-Silvaniei la zece iunie, una mie nouă sute treizeci.

ss. indescifrabil

ss. indescifrabil

TESTAMENT

În numele Tatălui și Fiului și Spiritului Sfânt.

Schimbându-se situația mea materială în urma trecerii la cele veșnice a scumpei, mult iubitei, în veci neuitatei mele Mamicuțe, e prudent, ca încă acum, când sunt deplin sănătoasă trupește și sufletește să-mi arat voința de pe urmă, să-mi fac testamentul, ca astfel și cea mai mică neînțelegere să fie evitată în familia noastră.

Rog pe bunul Dumnezeu să-mi primească sufletul în grațiile Sale și-n cer, după ce aici pe pământ m-a împărtășit de atâtea daruri extraordinare. Tot așa un dar mare este și acela că mi s-a prevechit prin diferite visuri, că acum nu peste mult, în scurtă vreme mi se sfârșesc zilele. Aceasta avertizare ne-ndeamnă și acum mai ales, să-mi fac dispozițiile de pe urmă.

Rog pe Isus meu dulce, să-mi permită la sosirea mea în cer să-i îmbrățișez și să-i sărut picioarele, după cum aici pe pământ mi-a alergat el însuși în brațe în chipul Sfintei (urmează cuvânt indescifrabil) primind dela Tatăl creșterea grația, să am Oratoriu și în urmare milă aici în casă la noi, sub acoperământul casei noastre.

Rog pe Maica Preacurată, să-mi primească sufletul de servitoare a Ei și în ceriu, precum m-a provocat să-i fiu servitoare exclusiv a Ei și a Fiului Ei Sfânt aici pe pământ.

Averea mea întreagă imobilă, de orice categorie, casă grădini, vie, arător, sau fânaș, etc. ce s-ar găsi pe numele meu în cărțile funduare, asemenea toate mobilele și întreaga avere mobilă ce am avut dela Mamicuța și anume întreg aranjamentul din odăile din locuința din Bădăcin și locuința noastră din Șimleu, cu tot ce se vor găsi în ele: haine de pat, albituri de tot soiul, covoare, perdelele, etc., toate mișcătoarele ce se țin de economie: vite, care, pluguri, mașini, butoaie, vase de tot soiul de stors via, pressa, cu un cuvânt tot ce am erezit eu dela Mamicuța îl testez scumpului și mult iubitului meu frate Dr. Iuliu Maniu, prim ministru al României Mari și șef al Partidului Național-Țărănesc, pe care frate scump și drag al meu Iuliu îl numesc prin aceste erede general al meu. Astfel lui Iuliu îi vor aparține și toate acele mobile și obiecte, cari au format totdeauna proprietatea mea personală, și cari mai de-amănuntul sunt descrise în testamentul meu din anul 1923 luna Decembrie (septembrie n.n.) care testament este depus la notarul public din Șimleu, care încă vreau să-l cetească fratele meu Iuliu, mai ales pentru descrierea și dorințele mele referitor la „Iconostazele” mele, cari de-atunci au avansat de „Altarele mele”, de „Capela” mea, a cărei aranjament constă din următoarele obiecte: 1. Copia mică a altarului făcut de mine pentru Liceul Simion Bărnuțiu, cu 6 (șase) feșnice, trei diferite mărimi în forma celor două mai mici făcute de mine pentru Liceul susnumit; 1 (un) habencocal; un Crucifix, – 2 (Două) Stundere pentru flori. Iconostasul Maicei Preacurate de la Nicula care este ornat cu un consal în capete cu două Stundere de flori sau feșnice, cari de prezent susțin două feșnice mari, complicate întocmai ca și cele ce făcusem pentru altarul dela Liceul Simion Bărnuțiu Șimleu, iar pe un alt consol mai mic, de brad erau alte 6 (șase) feșnice în fața acestui Iconostas al Măicuței sfinte dela Nicula. Aceste feșnice încă sunt complicate, feșnicul, ținătorul lumânării stă așezat pe patru picioare înălțuțe, – acele 6 feșnice asemenea sunt de trei diferite mărimi. Iconostasul Feței-sfinte „Ece homo”, care asemenea este ornat cu un consol de perete în capete asemenea provenit cu două lespezi de ținut lumânări și în mijloc o policioară mai lungă și mai îngustă, pentru așezarea unor mici statui sfinte și vase de flori. O lădiță pentru ținerea cărților bisericești și de rugăciuni, – și sub ea o lădiță ce să țină lada mai înalt.

Iconostasul Sfântului Antonius de Padua. Un tron. Un genuncheriu. O ramă pentru perdea. O perdea frumoasă, albă, cu dantelă și grenadină. Toate ornamentele obiectele: altarele, consoalele, feșnicele, lavița și rama de perdea sunt din lemn de pigastru; au fost plănuite, desemnate (desenate – n.n.) de mine. Hainele, îmbrăcămintea altarului asemenea sunt lucrate de mine, executate aici la noi acasă, precum și susnumitele obiecte de lemn pigastru alb tot la noi acasă, sub conducerea mea le-am făcut. Tot așa peretele – poarta de sticlă ce e o parte întregitoare a altarului, a Iconostazelor mele încă eu l-am plănuțit, sub conducerea mea l-am lucrat aici la noi acasă. Acest perete – poartă de sticlă formează un fel de vitrină, în care se văd scumpetorile mele toate Altarele, cu multiplele iconițe mici, cari prin peretele acesta de sticlă sunt inacceptabile celor străini. Mai aparține Capelei – „Mănăstirei” mele mici 1 – (un) fotiu, 1 (un) disc, – 1 (una) stea, 1 landjă – toate din argint veritabil, întraurit gros, 1 (una) credelniță din argint veritabil 1 (una) evanghelie, 1 (un) apostol, 1 (un) Orologiu.

Hainele de pe altar. 3 (trei) fețe de masă una peste alta după cum e prescris. Două perne de altar cu dantelă ornate, 6 (șase) purificatoare din pânză de in lucrate foarte fin, cu dantele lucrate de mine. 1 (un) covorel alb de lână pe podiul altarului, în Nava Capelei este un linoleu-covor. O lampă atârnată, icoana cea mare a Maicei sfinte, icoana Mamicuței pe catafalc, necroloagele încadrate a Moșiucului (bunicul ei – n.n.), a Tatei, a Mămicuței, a Sabinei, a lui Mateiu, așa fi vrut să le așez tot aici, încadrate necrologul lui Gyula-bacși, unchiul Sabin, Cheți mama – Ioni bacși – Baci Ioan, Iuliu cel mic al Elenuței și a micuțului Ioan Boilă, însă nu știu îmi va ajunge vreme să-mi caut sau câștig aceste necroloage până vine timpul să mă despart de voi.

Te rog Iuliu scump, griji de această mică Capelă ce-ți aparține. Nu cumva să lași, ca cineva, ori cine ar fi acea persoană să înstrăineze cumva vr-un obiect, de cum le-am așezat eu pe Iconostas, icoanele, astfel trebuie să fie păstrate până va suszista vre-o bucată din ele. Cine ar ridica de acolo vre-o iconiță s-au statuie sau cu un cuvânt ori și ce – comite un sacrilegiu, căci despoaie pe Maica sfântă de îmbrăcăminte cu care am ornat-o, am ornat-o eu după ce mi-a cerut asta. Deci te rog, păstrează-le toate așa la un loc căci acele multe lucruri și chipuri mititele formează cortegiul Ei de onoare, formează cortul ei, de cari înconjurată și adăpostită bine i-a plăcut Maici sfinte să onoreze Dealul – țarinei, casa noastră, familia noastră cu miracolele săvârșite cu mine și prin mine, Să-i mulțumim din tot sufletul.

Tot așa nu-i permis să se divizeze vreodată Altarul ce l-am lucrat pentru Capela Liceului Simion Bărnuțiu și care obiecte oricând se pot controla cu inventariul ce l-am făcut când am predat altarul. La caz când liceul s-ar desființa sau s-ar duce în alt oraș sau iar schimba numele, altarul revine în posesiunea ta, a eredelui meu general, sau urmașilor tăi, toți trebuie să țineti la un loc nedespărțiți unul de altul. Altarul de pe perete, feșnicele, tabernacolul, cele două stative de flori, un crucifix fixat pe lemn cornet cu încreștături, 2 – Două stândere, ladă și toată îmbrăcăminte, veți găsi în inventar, în masa tatei – a mea de scris, din jos – griji, Iuliu scump, și de altarul acela.

Orfelinatul de fete l-am contemplat să fie sub conducerea călugărițelor franciscane Gr. Cath. Numai așa poate deveni acel orfelinat un adevărat scut al orfelinelor, a acestor năcăjite. Mi-ar plăcea, cât mai iute să se înființeze, însă fără sprijinul statului va merge lucrul foarte greu. Te rog Iuliu scump fă, ca să capete orfelinatul meu de fete dela stat jumătate imobilului a „tagului” ce l-a expropriat dela Minorității din Șimleu; acest imobil îl folosește de prezent școala de agricultură de lângă „Periceiu”. Te rog fă, să capete.

Am unele obiecte și lucruri cari aş dori să le dau scumpilor noștri nepoți ca suvenir.

Cărțile mele de rugăciuni, afară de cea mai mult cetită de mine „Acatischerul”, din care m-am rugat mult lui Isus Dulce, Maicei sfinte, Sfântului Iosif și tuturor sfinților pentru sănătatea ta, pentru ajutor mare și mult noroc în calea spinoasă a vieții tale zbuciumată de salvator și îndrumător al neamului și Patriei tale scumpe care „Acatishier” ți-l dăruiesc Ție, scumpul meu frățuic Iuliu celelalte toate le dăruiesc scumpei, dragei mele surori Elenuța (Văd. Elena D. Pop n. Maniu); tot suroarei mele Elenuța îi dăruiesc albiturile și hainele mele de corp, adică veșmintele și schimburile mele de corp, să fie bine înțeleasă, căci restul albiturilor ce se găesc în casă: perini, haine de pat, de masă, ștergări tot, tot aparține ca moștenire eredelui general Iuliu Maniu Dr.

Dintre giuvaerele mele crucea mea mare de aur, în mijloc cu un briliant mare frumos, și cu multe mărgăritare – o dăruiesc fratelui meu Iuliu împreună cu lanțul cel lung și masiv de aur, cari și astfel îi aparține dânsului, căci acestea (cuvânt indescifrabil) dela el scumpul am primit-o dar.

Ceasul de aur, pe care este monograma CM, îl dăruiesc scumpei și dulcii mele strănepoate Cornelia Boilă strada băii 1. Ceasul meu antic de buzunar, care l-am primit eu dela Mamicuța mea – îl dăruiesc strănepoatei mele mult drăguțe Elenuța Zaharia Boilă. Inelul meu șarpele, care Mămicuța mea l-a purtat mult în tinerețe, Sabincuș asemenea până pe urmă dela ea l-am moștenit eu îl dăruiesc scumpului meu nepot de soră Dr. Ionel Pop avocat în Cluj –

Pianul meu cel negru îl dăruiesc cu ținătorul de note cu tot – gol ținătorul – mult iubitei mele nepoate de soră Clara Dr. Boilă. Notele rămân proprietatea fratelui meu Iuliu căci pianul meu cel vechiu, vă rog să-l reparați complect îndată ce vor fi împrejurările corespunzătoare pentru așa o huruială mare. Pianul cel vechiu se poate și scurta, să nu ocupe lor atât de mult veți vedea voi cum e mai bine de făcut, eu numai atât doresc să nu rămână Dealul – țarinei fără pian, fără muncă și cânt peste vară.

În testamentul meu de acum șapte ani mi-am exprimat dorința, să primească și Cassiu nește ștergare – și Neluș la care când s-ar mărita o garnitură de masă de 12 persoane. De șapte ani încoace am dăruit multe ștergări și garnituri de masă, așa încât aceste ce sunt de față, toate trebuiesc aici în casă. Însă am adunat eu de atunci tort mult și cânepă multă, când nepoatele mele scumpe în frunte cu sora mea dulce și dragă Elenuța vor țese acel tort și cânepă, vor confecționa și acele ștergare și garnitură de masă, și le vor dăruia lui Cassiu respectiv lui Nelica Erdelyi din Șimleu, verișoara noastră.

La ceilalți scumpi, dragi și mult iubiți strănepoți expres câte ceva nu le las suvenire, căci tot pentru ca să rămână o bună suvenire în urma mea, m-am silit să fie plantate viile, să fie ezeccutată cu împărțea la practică și simpatice casa, să fac tot ce numai s-a împlinit dela mine să vă simțiți bine când veniți scumpii mei frați, soră, nepoți și strănepoți acasă, să simțiți din toată căldura imensă a unei inimi mult îmbietoare, care totdeauna va încunjurat cu dragoste nemărginită, care și dincolo de mormânt cu aceeași dragoste se va ruga pentru voi toți.

Scumpii, multiubiții mei Elenuța, Iuliu, Romul și Livia voi cari atât de mult ve-ați trudit și ați jertfit din depărtare pentru bunul mers al lucrurilor de aici, pentru plantatul viilor, etc. vă rog purtați-le de grije, îngropatul regulat și la timp a viilor, și apoi primăvara tunsul viilor determină durabilitatea plantațiunei. Zece ani nu-i permis a le da roadă mare. Sădiți păduri de acăți, căci altfel nu-ți învinge cu păruitul sistematic. Cultivați mac (cuvânt indescifrabil ...) mare. Grijiți de Dealul-țarinei. Asta mi-a dat în grije scumpa noastră Mamicuța când a căzut bolnavă la pat. Asta vi-o dau și eu în grije, de asta vă rog, căci aici se vor întâmpla și săvârși încă multe lucruri minunate, frumoase, extraordinare, nu degeaba și-a dorit Mămicuța sfântă aici un lăcaș sfânt. Are planuri desosebite cu noi.

Scumpii mei finuți, vă las în grija scumpului, dragului, bunului vostru nașic – Unchiuș. El este atât de iubitor, încât va suplini pe lângă voi dublu toată dragostea, gingășia și bucuriile de cari ve lipsește soarta, mai bine zis voia lui Dumnezeu cel atotștiutor – prin plecarea mea dintre voi. Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți-toți!

Bădăcini, Dealul-țarinei 7 mai, 1930. –

Cornelia Maniu
Alias „Sora Cecilia”
călugăriță franciscană

COPIE

Noi, subsemnații Dr. Coriolan Meseșan șef judecător în rang de președinte de tribunal și Dr. Alexandru Incze avocat martori testamentari, ai comunității din Șimleu Silvaniei, cari cunoaștem personal pe Domnișoara Cornelia Maniu domiciliată în Bădăcini, certificăm că Domnișoara Cornelia Maniu în prezența noastră continuă, comună și neinterpretată a declarat, că testamentul prezent cuprinde în sine testamentul Său și totodată a declarat, că testamentul provenit în întregime a fost scris și subscris de Dânsa pe opt pagini.

Dat în Șimleu – Silvaniei la zece iunie, unamie nouă sute treizeci.

ss. indescifrabil
ss. indescifrabil